

Johannes 15: 1-8, 1 Johannes 3: 18-24, 26 mei 2019, Amsterdam, Willem de Zwijgerkerk. Voorganger: Anita Winter.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Er was eens een rabbi die zijn hele leven lang God trouw had gediend. Op een dag zei hij tegen God: 'God, ik heb U altijd aanbeden en ik ben altijd gehoorzaam geweest aan de wet. Ik ben mijn hele leven lang een goede jood geweest, maar nu ben ik oud en heb ik hulp nodig. Heer, laat mij de loterij winnen, zodat ik van een vredige oude dag kan genieten!' Dit bad hij dagen achter elkaar. Een maand ging voorbij, twee, drie maanden, een heel jaar en uiteindelijk gingen drie jaar voorbij. Toen werd de rabbi wanhopig. 'God!', riep hij uit, 'komt er nog wat van?' Toen antwoordde God hem: 'Man, zorg voor je eigen zaken. Waarom koop je geen lot?'

Ja, u lacht er misschien om, maar zij wij vaak niet hetzelfde? Dat we vragen om dingen waarvoor we zelf onze verantwoordelijkheid hebben. Je hebt je boeken nauwelijks ingekeken en doet voor je examen even een schietgebedje: 'God, laat me een voldoende krijgen!'. Of je bidt tot God dat Hij je verlost van je verslaving, maar je weigert hulp te zoeken. Of je vraagt God om een goed huwelijk en je weet precies waarin je partner moet veranderen, maar je bent niet bereid om te kijken waarin je zelf zou kunnen veranderen.

En toch, we lezen het zojuist: 'We ontvangen van God wat we maar vragen' in 1 Johannes en in het Johannesevangelie belooft Jezus zijn leerlingen: 'Je kunt vragen wat je wilt en het zal gebeuren'. Maar wie van ons heeft werkelijk de ervaring dat je van God krijgt waarom je vraagt, wat het ook is? Zelfs als het gaat om iets waarop je zelf weinig of geen invloed kunt uitoefenen, zoals genezing voor jezelf of een geliefde. Of vrede voor landen in oorlog. Waarom zou Jezus zo'n

belofte doen, als die toch niet waar is? Of gaat het misschien om iets anders dan we op het eerste gehoor denken?

In de lezing uit het Johannesevangelie vielen we midden in de afscheidsrede van Jezus. In deze rede spreekt Jezus over zijn heengaan naar de Vader, én belooft Hij zijn leerlingen, en daarmee ook ons, de komst van de Heilige Geest die hen na zijn heengaan alles in herinnering zal brengen wat Hij gezegd heeft. Hij troost en bemoedigt hen dat Hij door de Geest met hen verbonden zal blijven.

Nu maakt Hij die verbondenheid aanschouwelijk met het beeld van de wijnstok en de ranken. 'Ik ben de wijnstok, de echte', zegt Jezus, 'en mijn Vader is de wijnbouwer.' Hiermee maakt Jezus duidelijk dat God Hem als een hemelse wijnstok op aarde geplant heeft en pakt Hij meteen een beeld op dat we al in het Oude Testament tegenkomen. Daar wordt God ook afgeschilderd als een wijnbouwer. Hij graaft in Egypte zijn wijnstok uit – dat is het volk Israël -, en plant deze vervolgens in het beloofde land. Met veel zorg omringt God zijn wijnstok. Maar wat valt de opbrengst van die wijnstok vaak tegen. In Jeremia 2 lezen we dat de Heer tegen Israël zegt: 'Ik heb je geplant als een edele druif, een prachtige stek, maar wat ben je geworden? Een verwilderde wijnstok, woekerende ranken!' en een paar hoofdstukken verder lezen we: 'Als Ik wil oogsten – spreekt de HEER – zijn er geen druiven aan de wijnstok'.

Juist daarin onderscheidt Jezus zich als de *echte* wijnstok, dat Hij wel veel goede vruchten voortbrengt. Hij is de wijnstok zoals God die bedoeld heeft.

Dat Jezus de ware wijnstok is, heeft echter consequenties voor de beeldspraak. Was in het Oude Testament de wijnstok het beeld voor het volk dat al dan niet goede vruchten voorbracht, hier maakt Jezus onderscheid tussen de wijnstok en de ranken. Door God zijn Vader is

Hij, het levende Woord, in de aarde geplant. Als wijnboer ziet God er op toe dat de druivenoogst zo groot mogelijk wordt: ranken die geen vrucht opbrengen verwijdert Hij, want niet alleen zijn die nutteloos, maar ze ontnemen ook de ranken die wel vrucht dragen licht en voedsel en belemmeren zo hun groei. Ranken die wel vrucht dragen maakt Hij schoon, dat wil zeggen die ontdoet Hij van overtollige bladeren en kleine druiven, die eveneens de groei van de goede vruchten belemmeren. Het is een bekende handelswijze in de wijnbouw: snoeien doet groeien.

Een mooi lesje wijnbouw, maar wie bedoelt Jezus nu met die ranken? Dat zijn in de eerste plaats zijn leerlingen met wie Hij in gesprek is. Zij vormen een bijzondere groep ranken: zij zijn al rein, al gereinigd van wat de groei van vruchten kan belemmeren, door het Woord dat Hij in hun midden gesproken heeft. Door zijn Woord en hun dagelijkse omgang met Jezus verkeren zij in de meest ideale positie om vrucht voort te gaan brengen. Ze zijn als het ware startbekwaam om in zijn voetsporen te treden als Hij is heengegaan en om de vrucht die bij Hem – de wijnstok – past voort te brengen. Als ze tenminste in Hem, in de woorden die Hij gesproken en voorgeleefd heeft blijven. Als die hun dagelijks voedsel zijn.

Want hoe zouden er ooit vruchten aan ranken kunnen groeien als deze niet vastzitten aan de wijnstok? Zonder de wijnstok die zijn wortels diep in de aarde steekt, waardoor er voeding naar de ranken stroomt, is het immers onmogelijk dat de ranken ooit vrucht zullen dragen? Sterker nog, los van de wijnstok zullen de ranken verdorren en daardoor volkomen nutteloos worden, alleen nog goed om verbrand te worden. 'Zo', zegt Jezus, 'is het precies met jullie. Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als we over en weer niet verbonden blijven zullen jullie nooit vrucht kunnen dragen, zullen jullie verdorren en nutteloos worden in het Koninkrijk van God.' En

dat terwijl het juist de bedoeling van de *ranken* is om vrucht te dragen.

Waar het dus op aan komt, is dat de ranken aan de wijnstok *blijven*. Het beeld van de leerlingen als ranken gaat hier weliswaar een beetje mank, omdat ranken niet kunnen kiezen of wel of niet verbonden willen blijven met de wijnstok. Maar de boodschap die Jezus zijn leerlingen – en ons – geeft is duidelijk: niemand kan vrucht uit zichzelf dragen. Dat kan alleen als je in Jezus, de ware wijnstok, blijft. Zoals ook alles wat Jezus op aarde deed in verbondenheid met de Vader was.

Blijven in Jezus. Dat klinkt nogal passief. Alsof je één keer wat moeite moet doen om in die situatie te komen en vervolgens in een dolce far niente, een zalig niets doen, achterover kunt leunen. Wie dat denkt, komt bedrogen uit. Want dat blijven in Jezus heeft een doel en bestaat uit *iets* doen, namelijk vrucht dragen. En elke vrouw die zwanger is geweest, weet hoe hard het werken is om vrucht te dragen.

Niemand kan vrucht uit zichzelf dragen. Maar hebt u er wel eens aan gedacht dat de wijnstok ook geen vruchten kan krijgen zonder de ranken? Druiven groeien niet aan de wijnstok zelf, maar aan de ranken. Door voor dit beeld te kiezen, geeft Jezus aan dat de vruchten die Hij als wijnstok voortbrengt alleen tevoorschijn kunnen komen, alleen zichtbaar kunnen worden aan de leerlingen als ranken.

Maar wat bedoelt *Jezus* nu eigenlijk met deze uitdrukking ‘vrucht dragen’? Sommige uitleggers menen dat de vruchten die de leerlingen voortbrengen bestaan uit de mensen die ze tot geloof hebben gebracht. Hoe meer mensen ze tot geloof hebben gebracht des te meer vrucht hebben ze gedragen. Als dat zo is, vermoed ik dat het er voor de meeste van ons somber uitziet. Want hoeveel mensen

hebt u in uw leven tot geloof gebracht? Ik kan tenminste niet direct iemand noemen. Misschien mijn kinderen, maar daarna houdt het al snel op.

Vrucht dragen is echter iets anders dan succes boeken of presteren, zelfs niet als het gaat om mensen tot geloof te brengen. Dan gaat het al gauw om onze eigen eer: kijk eens hoeveel mensen ik tot het geloof heb gebracht! Maar wat betekent vrucht dragen dan wel? We vinden het antwoord in vers 8. Daar worden vrucht dragen en leerling van Jezus zijn op één lijn gezet. En hoe helpt ons dat verder, zult u misschien vragen. Want hoe weten we wat Jezus van ons als zijn leerlingen verlangt? Voor de eerste leerlingen was dat geen vraag, want al eerder in zijn afscheidsrede had Hij daar op gewezen. In hoofdstuk 13 lezen we dat Jezus zijn leerlingen een nieuw gebod geeft, dat ze elkaar onderling liefhebben, zoals Jezus hen heeft liefgehad, want daaraan zullen alle mensen weten dat ze zijn leerlingen zijn.

Liefde voor elkaar als leerlingen van Jezus. Dat is dus de vrucht die de wijnbouwer aan de ranken verwacht. En laten we eerlijk zijn: wie kan deze vrucht uit zichzelf voortbrengen? En dan ook nog eens veel? Hoe vaak moeten we achteraf constateren dat we niet elkaar, maar vooral onszelf hebben liefgehad? Lijkt het er soms niet op of juist onder *leerlingen van Jezus* de onderlinge liefde ver te zoeken is?

Begrijpt u nu waarom het absoluut noodzakelijk is om als ranken in de wijnstok te blijven? Onderlinge liefde tussen de leerlingen van Jezus kan nooit in ons groeien als we niet gevoed worden met de liefde van Jezus. En zelfs dan blijft het nodig dat de wijnbouwer ons snoeit, ons schoonmaakt van alles wat de groei van deze vruchten in de weg kan staan: onze eierzucht, koppigheid, hoogmoed, minachting, onze angst tekort te komen en noem maar op.

En hoe zit dat nu met dat bidden? Is het een sprookje dat God ons alles zal geven waarom we Hem vragen? Ja, als we deze vraag zo zonder meer stellen, is het een sprookje. Als we echter kijken naar de specifieke situatie waarin deze belofte van kracht is, kunnen we erop vertrouwen dat die waar is. Als we in Jezus blijven en in zijn woorden dan zullen onze verlangens daardoor gevormd worden en zal al ons vragen erop gericht zijn om meer vrucht te dragen. Dan willen we groeien in liefde voor elkaar en zullen we God vragen om ons van alles, wat dat in de weg staat, te reinigen, om dat bij ons weg te snoeien. Dat kan heel pijnlijk zijn, maar als we daarom vragen, zal God ons dát nooit onthouden.

Betekent dit dat al ons andere bidden geen enkele zin heeft? Nee, dat betekent het niet, want God luistert wel degelijk naar al onze gebeden. Maar het betekent wel dat we God niet kunnen manipuleren om ónze wil te doen.

Tot slot één advies: mocht u God gevraagd hebben binnenkort een loterij te winnen, vergeet dan niet op tijd een lot te kopen.
Amen.